

NECROLOGIQUES

MIQUEL ALABRÚS I BRUÑOL

El dia 24 de juliol de 1983 fou un jorn de forta calor, amb un elevat grau d'humitat. En Miquel Alabrús, que estava estiuejant a Roses, es trobà malament i fou traslladat a Figueres per rebre millors atencions mèdiques davant la sufocació que patia. La ciència no pogué fer res i en Miquel Alabrús i Bruñol moria aquell mateix dia.

Havia nascut a Figueres el dia 23 de setembre de 1923. Havia estat company de premsa tota una colla d'anys. Fou corresponsal d'alguns periòdics, redactor de «Vida Parroquial» i de «Ampurdán», i edità un setmanari local titulat «Ideal» que amb un esperit franc i crític guanyà tot seguit un prestigi, però fou clausurat ben aviat. Edità també un almanac del pagès i fou un dels puntals dels primers temps de «Canigó». Tenia una ploma molt hàbil i gaudia de grans coneixements periodístics. Essent corresponsal del «Diario de Barcelona» publicà una crònica discrepant d'una acció política local l'any 1945 i allà acabà, malauradament, l'activitat periodística d'en Miquel Alabrús. Se li va cometre una veritable injustícia. A partir d'aquest moment semblà marginar-se de la vida de publicador i es dedicà a la seva feina professional en una empresa elèctrica. De totes maneres no abandonà mai les seves primeres aficions i, amb més o menys assiduitat, seguí escrivint i, fidel a la seva constant estimació a la terra, seguí documentant-se, lleguint i mirant d'estar al dia en tot el que feia referència a l'Empordà.

D'aquesta segona etapa recordem la monografia titulada «Suscrita vida y vicisitudes del Monasterio Santuario de Nuestra Sra. del Roura», que obtingué el premi atorgat per la Baronesa de Terrades en el Certamen Històric-literari convocat pel nostre Institut l'any 1958, i que s'incloué en el primer número dels nostres Annals l'any següent.

Poc més tard i en uns Jocs Florals organitzats per la benemèrita entitat el Casino Menestral presentà un altre treball sobre bibliografia de l'Empordà, que també fou premiat. Aquest treball, ampliat i actualitzat, és el que començà a publicar-se en els Annals corresponents als anys 1981-82 i continuà en els següents. Es tracta d'un estudi molt complert en el qual si inclou tota mena de material imprès, sobretot llibres, i en especial de contingut històric i geografia que directament o indirectament fan referència a la nostra comarca. Encara que potser en algunes de les obres ressenyades hi manquin els detalls complerts de tipus bibliogràfic – editorial, format, número de pàgines, any de l'edició, etc.– aquesta «Bibliografia de l'Empordà» representarà, una vegada hagi estat publicada en la seva totalitat, un valuós instrument per tots aquells que vulguin endinsar-se en el coneixement del nostre petit país. En tot cas servirà, sens dubte de punt de partida per fer la bibliografia metòdica i científica que avui ja

ens és indispensable. Malauradament Miquel Alabrús, que havia posat tanta illusió en aquesta obra, no la podrà veure publicada, si bé le va deixar ja pràcticament completa i acabada.

Per finalitzar aquests trets sobre la personalitat del que havia estat sempre un soci i un col·laborador del nostre Institut d'Estudis Empordanesos, des dels primers moments de la seva fundació, hem de recordar-lo una vegada més, com l'amic de conversació amena, gran observador de profunda cultura. L'home combatent que sabia mantenir llargues polèmiques amunt i avall de la Rambla, junt amb els seus companys.

Que aquesta breu nota serveixi de modest homenatge final al nostre company desaparegut.

J.M^a B.

FERRAN GARRIDO PALLARDÓ

Ferran Garrido Pallardó, que morí a Figueres el 17 de febrer de 1984, vingué de Castella endins a l'Empordà per arrelar-hi fonament. Qui sap si ja des del primer dia que pujà al castell per desafiar el poderós vent del nord que l'enervava com un insult. El cert és que deixà escrit:

«M'entramuntanava. Em fonia i em confonia amb el país. Amb la seva música gegantina i el seu moure's desfermat i les seves harmonies èpiques. Bon viatge, vaig dir-me. Bona nit tingui la meva nadiua personalitat. Ara sí que ets «l'empordanès de Cuenca».»

Així el batejà Carles Fages de Climent i ell s'avenia a un títol que el satisfia més que tots els honorífics que li haguessin pogut concedir.

Llicenciat en Dret i en Filosofia i Lletres, coneixedor de llengües vives i mortes, forjat en la generació epigona de la del 1927 que tants noms il·lustres ha inscrit en la història literària del nostre temps, Ferran Garrido fou amic de molts d'ells i per això l'obra llur li era tan familiar com per a nosaltres ho pugui ser la seva. El famós assaig «Los problemas de Calisto y Melibea y el conflicto de su autor», insistentment enaltit per la crítica; la novella «Tita», que s'endinsa en la problemàtica del poble jueu desarrelat i perseguit; o «Jerónimo Rosaleda» que té per co-protagonista un personatge quixotesc les aventures del qual tenen com a teló de fons les nostres viles i ciutats, les costes mediterrànies tan riques en vestigis grecs i romans, testimoni dels qui un dia ens colonitzaren fent-nos participar de civilitzacions avançades són obres que s'editaren i estigueren a l'abast de tothom.

Autor de dos tractats importants, un sobre el Barroc i l'altre sobre el Romanticisme, Garrido Pallardó ens ha deixat encara llibres inèdits que un dia o altre caldrà publicar.

Crític subtil i afinat aprofundia, en analitzar-se, totes les matèries: polítiques, filosòfiques, artístiques i literàries, fins i tot científiques, i ho feia amb l'agudesia i originalitat que li eren consubstancials. No anava contracorrent per snobisme, sinó per principi, perquè era l'anti-banalitat, l'anti-tòpic, l'anti-convencional per excel·lència.

Membre de la junta de l'Institut d'Estudis Empordanesos, i de la del Museu de l'Empordà fins la seva mort, havia donat conferències sobre l'obra dels nostres homes més voluosos: Carles Fages de Climent, Alexandre Deulofeu, Jaume Maurici, junt a la de tots aquells que, pintors o escriptors, meresqueren la seva atenció.

La pintura era el seu violí d'Ingres des que, a l'exili, es veié obligat a pintar per guanyar-se la vida. I així, després d'haver fet algunes exposicions al migdia de França, en realitzà d'altres a Olot i Figueres on encara darrerament havia penjat tres o quatre teles a la

nova «Acadèmia Àurea» recentment inaugurada. Poc abans de morir li fou comunicat que un dels seus quadres havia estat adquirit.

La seva pintura post-impressionista, matisada per una manera molt gènua d'interpretar-la, oferia una distribució dels colors característics que li servia per embolcallar en veladures tot el conjunt.

Ferran Garrido Pallardó sempre assequible, a tota hora estava disposat a col·laborar amb les entitats ciutadanes, mentre amb els amics esdevenia un conversador empedreït que alliçonava sense proposar-s'ho endut pel seu alè d'humanista, d'erudit, d'intel·lectual nat.

El recordarem sempre cobert amb la boina que li colgava l'horitzó del front, fidel al bigotet retallat sobre la línia d'uns llavis habituats a xuclar voluptuosament la cigarreta; la vivesa dels ulls, la cordialitat del gest, l'atenció preferent per la conversà que molt sovint derivava en monòleg.

En el misteri de la mort, Ferran Garrido Pallardó sempre significarà la vida perquè la seva tenia un mot per cada cosa i un concepte per a valorar-la.

El nostre adéu amical és profundament sentit perquè profundament viscuda fou la seva companyia.

Montserrat Vayreda i Trullol
Març, 1984

PELAI NEGRE PASTELL

La darrera vegada que vaig veure Pelai Negre fou a la seva casa de Girona, per parlar del seu article als nostres Annals sobre les velles mansions senyoriales de Castelló, article que haurà quedat com a pòstum i, com ell temia, sortirà publicat sense que hagi pogut veure'l en lletra impresa. Encara que estava delicat de salut, el seu aspecte era completament normal i, en la nostra conversa, es mostrà la persona de cap clar i de conversa fluïda i variada de sempre. Poc temps abans, durant la tardor, que com cada any passava amb la seva família a la casa pairal castellanina, havíem tingut ocasió de conversar llargament sobre diferents temes, entre ells la mort recent de la meua mare que, com em recordava sempre, «era de la seva quinta» i acabàrem anant al grà de l'article mencionat suara, que tenia mig embastat. Sorprenia, encara llavors, la seva curiositat per tot, l'interès que mostrava en cercar informació per acabar d'arrodonir-lo, el desig dels petits detalls. I fou en aquella ocasió –un refredat de canvi de temps l'hi afectava els bronquis– quan de la manera més natural del món, com un comentari sense cap transcendència, deixà anar un «potser encara no el podré acabar», que dissortadament va ésser més que un presagi.

Pelai Negre –el senyor Pelayo Pastell o el senyor Pastell, com l'hi havien dit sempre la gent de la vila– havia nascut a Castelló d'Empúries d'una família de notaris de les més arrelades i de més llarga tradició local, l'any 1895. Seguí la carrera de Dret a la Universitat de Barcelona i es doctorà, l'any 1921, amb una tesi, de la qual conservo un exemplar dedicat, sobre «Evolución del régimen de propiedad en Cataluña, singularmente en la diócesis de Gerona», tesi que seria el punt de partida de la seva llarga i fecunda activitat investigadora en el camp de la història de les terres gironines. La possessió d'un extens patrimoni, sobretot de finques rústiques, en diferents punts de la província, l'obligà però a dedicar una part de la seva actuació a administrar els seus béns, administració que alternà amb l'activitat política i cultural, com, esqueia a la polifacètica personalitat que sempre fou Pelai Negre. Milità en el partit de la Lliga Catalana, de quines candidatures a diputats formà part durant els anys de la República, mentre en la vessant il·lustrada fundava, amb Carles Rahola i Pla i Cargol, l'Ateneu de Girona, l'any 1922.

Però es sobretot després de la nostra Guerra Civil –durant la qual passà innumbrables penalitats, pel sol fet d'ésser propietari i home de la Lliga– que reprenent el fil de les anteriors aficions investigadores entrà de ple en el camp de la historiografia, que no abandonarà fins els darrers moments de la seva vida, alternant-la ara amb l'exercici de la professió com a magistrat a Girona i la gestió de

les seves propietats. La represa del fil historiogràfic coincideix amb l'aparició del benemèrit «Institut d'Estudis Gironins» –del que fou nomenat bibliotecari– i els seus prestigiosos «Annals» dels quals fou, amb Santiago Sobrequés, Jaume Marquès Casanova, Joaquim Pla Cargol, Lluís Batlle Prats, etc. un dels més fermes puntuals.

Collaborà igualment en altres institucions i revistes, entre elles els nostres «Annals». Entre les nombroses publicacions degudes a la seva ploma, a part la mencionada al principi d'aquest article, no podem deixar de citar les següents, totes elles aportacions molt valuoses per la historiografia local: «Los nombres primitivos de los rios Muga, Fluviá y Ter» (A. I. E. G. a 1946), «El testamento de Gilabert de Cruilles» (A. I. E. G. a 1948), «La villa de Torroella de Montgrí y sus primitivos señores» (A. I. E. G. a 1949), «La nobleza gerundense» (A. I. E. G. 1951-52), «El castillo de Requesens» (A. I. E. G. a. 1954), «El linaje de Requesens» (A. I. E. G. a. 1955), «Divisiones territoriales y jerarquias nobiliarias en las comarcas gerundenses en la época medieval» (Olot, 1955), «Castelló de Ampurias de villa rural a capital del condado, ss. IX-XII» (A. I. E. G. a. 1958), etc. En la nostra revista, de la que en els darrers anys es convertí en un asidu collaborador, hem de senyalar: «Els primers vescomtes de Rocaberti» (A. I. E. E. a. 1968-69), «La Casa Gran. Notes històriques» (A. I. E. E. a. 1976) i en els presents «Annals» l'article pòstum sobre famílies i cases senyoriales castellanines en els segles XVIII i XIX.

El seu nomenament com a membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona vingué a donar el merescut reconeixement oficial a tota aquesta densa labor..

Pelai Negre no limità la seva vida o les seves activitats a la ciutat de Girona, on residia habitualment, sinó que, com un gran senyor que fou sempre, considerà un deure alternar-les amb aquelles poblacions a les que estava enllaçat pel seu naixement o patrimoni, com foren Castelló d'Empúries i Torroella de Montgrí. A elles no solament dedicà una part de la producció historiogràfica sinó que no deixà mai de fer-hi acte de presència –ell i la família– durant una part de l'any. Així, per exemple, a Castelló solia passar-hi el mes de setembre i part de l'octubre.

A aquesta població, on ell nasqué, i d'on procedia la seva família, hi esmençà especials atencions. No solament l'hi dedicà una bona part dels treballs historiogràfics –doble mèrit per quan durant la nostra guerra civil, el saqueig de la casa castellanina comportà, entre altres malvestats, la desaparició de tot el material de treball (fitxes, notes, esborranys, etc.) que pacienment durant anys havia anat recollint per compondre una història de la vila– sinó que en ella desenrotllà una notable activitat de caire social, com per exemple, l'haver estat un dels fundadors i president del Centre Agrícola i Social, institució que tan

s'arrelà i que tan de bé feu a la població durant els anys vint i trenta, en les diferents vessants econòmiques, socials, culturals i religioses.

No és estrany doncs que el seu sepeli, en la comtal vila empordanesa –amb l'església plena de gom a gom i amb la presència de l'Ajuntament– representés la darrera manifestació de com se l'estimava com a persona i com se'l respectava com a senyor, un autèntic gran senyor que ha honrat el seu llinatge i prestigià el seu poble.

A. C.